

План-конспект заняття

Тема: *Країни Європи. Загальна характеристика регіону, його склад. Характеристика господарства країн та значення інтеграційних процесів у його формуванні.*

Мета:

1) Дидактична:

- сформувати в студентів систему знань про склад регіону, особливості розміщення; природо ресурсний потенціал, особливості розміщення та формування країн регіону; урбанізаційні процеси; загальні риси господарства та сучасний стан розвитку економіки країн Європи; про зовнішньо економічні зв'язки та транспортну систему;
- виявити особливості структури та територіальної організації господарства країн Європи;
- розглянути галузі міжнародної спеціалізації;
- розглянути інтеграційні процеси та значення ЄС у розвитку регіону; завважити актуальність цього явища (ЄС) для України;
- вдосконалити навички студентів оцінювати географічне положення, природно-ресурсний потенціал, економіку регіону;
- продовжити формування умінь студентів самостійно складати комплексну економіко-географічну характеристику країн Європи.

2) Розвивальна (розвиваюча мета):

- розвивати в студентів вміння визначати головне, істотне в зазначеній темі; розвивати пізнавальні інтереси, інтелектуально-творчий потенціал студентів, логіку та мислення шляхом виявлення закономірностей у соціальних та економічних процесах, установлення причинно-наслідкових зв'язків і залежностей, що існують між різними явищами; вміння студентів висловлювати власні думки, переконання, вести дискусію; розвивати інтерес до предмета;
- формувати компетентність самоконтролю та саморозвитку студентів (виконання випереджуючих завдань), робота з додатковою літературою за темою, розвиток загально-навчальних умінь і навичок, вдосконалити навички студентів самостійно добирати та аналізувати матеріал, працювати з комплексними картами атласу;
- компетентність продуктивної творчої діяльності (творчі завдання, розв'язання проблемних питань, робота з контурними картами);
- вдосконалити вміння студентів аналізувати картографічний і систематичний матеріал.

3) Виховна:

- створення на занятті педагогічних ситуацій, що дають змогу кожному студенту виявити ініціативу, самостійність у роботі;

- збагачувати внутрішній духовний світ студентів, створення атмосфери зацікавленості;
- формувати активну життєву позицію; впроваджувати елементи педагогіки співробітництва, що формуються на принципах самоконтролю, взаємоконтролю та самооцінки;
- виховувати патріотизм, національну свідомість.

Тип заняття: урок вивчення нового матеріалу.

Методи: пояснювально-ілюстративний (бесіда, діалог), проблемного викладання, робота в малих групах, індивідуальні виступи, елементи інтерактивної технології.

Обладнання: політична карта Світу, карти атласу, контурні карти, підручник, статичний матеріал, додаткова література, ілюстрації.

Хід заняття

*Будучи багатоліким – він цілісний – наш
взаємопов'язаний і взаємозалежний світ.
(В.Овчинніков «Своїми очима»)*

I. Організаційний момент.

- Посміхніться вчителю, товаришам.
- Будьте уважні та доброзичливі.
- Не бійтеся помилитись, продемонструвати свої знання, уміння, пам'ять, увагу.
- Робіть самостійно висновки.
- Я бажаю всім вам успіхів.

II. Актуалізація опорних знань і вмінь студентів.

!!! Інтелектуальна розминка.

(студенти пригадують географічні поняття)

Розповідь вчителя з елементами бесіди.

Вивчаючи курс «Географія материків і океанів», ви склали характеристики окремих країн і вже маєте загальне уявлення про регіональний поділ світу.

??? Подумайте і дайте відповіді на такі питання:

- За якими ознаками виділяють історико-географічні регіони світу? (географічна єдність, спільність історичної долі).
- Які ви знаєте регіони світу. Покажіть на карті.

III. Мотивація навчальної і пізнавальної діяльності студентів.

Розповідь учителя.

Вивчаючи загальну економіко-географічну характеристику світу, ви пересвідчилися, що країни і держави значно відрізняються одна від одної історією, демографічними і економічними показниками. У наш час найбільш зручним є виділення історико-географічних регіонів світу, яке дає можливість

характеризувати регіони з урахуванням їх природних, історичних, культурних і інших особливостей.

!!! Давайте перенесемося у світ європейської цивілізації, вдихнемо таємничий дух стародавніх вуличок, подивимось на сучасні досягнення й переконаємось в тому, на скільки гармонійно тут усе нове поєднується з чудовими традиціями.

На сьогоднішньому уроці ми станемо з вами географами-мандрівниками й помандруємо Європою.

Перший регіон, який ми будемо вивчати – Європа, який багато століть поспіль утримував світове лідерство. Звідси розпочиналися експедиції, які зробили Великі географічні відкриття, тут зародився капіталізм і сталася перша промислова революція. У наш час регіон продовжує відігравати значну роль у світовій політиці та економіці, розвитку науки і техніки. Ці досягнення допомагають нам глибше сприймати багатолічність цілісного світу, відкривають справжні можливості для обміну цінностями.

Повідомлення теми :

(Під час «мозкового штурму» студенти разом з викладачем визначають завдання та план уроку).

На моніторі тема і план заняття.

Таблиця самоконтролю – на моніторі
(«Дерево рішень»)

Що я вже знаю з цієї теми?	Що я дізнався з цієї теми?	Що мене найбільше зацікавило?

!!!

Ключові терміни та поняття:

- природо-ресурсний потенціал;
- країни великої сімки;
- демографічна політика;
- постіндустріальні країни.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1) Дослідження Європи (випереджаюче завдання)

- Розповідь вчителя з використанням політичної карти Європи і елементами бесіди. (На моніторі «Політична карта Європи»).

З'ясовуємо склад регіону.

2) Прийом «Творча лабораторія»

(Постановка проблемних запитань для роботи з картами атласу)

??? Розгляньте картосхему «Історико-географічні регіони».

- На які субрегіони поділяється Європа?

- Зіставивши картосхему «Історико-географічні регіони» і політичну карту Європи, назвіть країни, що входять до складу кожного з названих субрегіонів.

Робота з контурною картою.

Нанесіть на контурну карту держави Західної, Центральної та Східної Європи. (Карти на моніторі). Зараз ви одержали завдання, виконавши які, зможете довести «строкатість політичної карти Європи».

3) *Загальні відомості про регіони.*

(Таблиця на моніторі).

4) *Розповідь учителя.*

Вивчення будь-якого регіону або держави вимагає певної послідовності, яку відображає такий план (план видається кожному студенту).

а) Економіко-географічне і політико-географічне положення регіону.

??? Питання

- Що таке економіко-географічне положення об'єкта? Політико-географічне положення об'єкта?

Розповідь вчителя.

ЕГП – це характеристика розташування певної території і аналіз тих чинників, які впливають на розвиток її господарства.

ППП – це положення регіону (країни) відносно інших регіонів з точки зору його загальнополітичних, економічних і військово-стратегічних інтересів.

(Схема ЕГП на моніторі). За схемою діти аналізують вигідність ЕГП регіону.

б) Природо-ресурсний потенціал. Населення.

Група поділяється на пошукові групи. Організується робота в 3 групах з умовними назвами: кліматологи, геологи, демографи – вивчають відповідний фактор, який може сприяти значному економічному розвитку.

??? Проблемне питання.

!!!. Робота з зошитом.

Приєм «Мозковий штурм» (заповнення таблиці).

Назва регіону	Природно-ресурсний потенціал		Населення	Економіка	
	Природні умови	Мінеральні ресурси		Галузева структура промисловості	Галузева структура сільського господарства

Пошукові групи

(Групі пропонується ознайомитись з теоретичним та статичним матеріалом. Індивідуально 5-7 хв.):

- кліматологи, ґрунтознавці (з'ясовують за допомогою карт атласу особливості рельєфу, клімату, ґрунтів Європи);
- геологи (з'ясовують за допомогою карт атласу різноманітність корисних копалин: рудні, нерудні, паливні);
- демографи (з'ясовують за допомогою карт розміщення населення, трудові ресурси, урбанізацію, міграцію, статеву-вікову структуру).

Інформацію записують в таблицю. В кінці своєї розповіді пошукові групи роблять висновок, відповідно до проблемного питання, говорячи про те, що Європа – майже повністю реалізувала свій потенціал (вигідність географічного положення, багатство природних ресурсів, особливості населення,).

Розповідь учителя. (Систематизація знань).

Отже, країни Європи мають у своєму розпорядженні цілком сприятливі природні умови для господарського розвитку: добре поєднання рівнинних і гірських форм рельєфу, переважання помірного клімату, різноманітні ґрунти. Однак запаси деяких мінеральних ресурсів майже вичерпані внаслідок тривалої експлуатації. З одного боку, в окремих країнах є промислові запаси нафти і природного газу (Франція, Нідерланди), вугілля (Рурський басейн Німеччини, Уельський у Великій Британії), залізної руди (Швеція, Лотаринзький басейн Франції), руди кольорових металів (Німеччина, Іспанія). З іншого боку, багато родовищ близькі до вичерпання, тому країни Європи імпортують значну кількість паливних і рудних ресурсів.

Порівняно добре країни Європи забезпечені прісною водою, однак її запаси дуже забруднені.

Невисока родючість ґрунтів регіону компенсується ретельно продуманою і збалансованою меліорацією.

Населення.

Населення Європи складає близько 6,8% загальної кількості населення світу. При середній густоті населення 108 чол/км кв найбільш густо населені Північна Франція, Рур(Німеччина), Нідерланди. Середній рівень урбанізації Західної Європи – 76%, а головною формою розселення є міські агломерації, найбільш з яких – Лондонська (близько 13 млн.чол) і Паризька (понад 10 млн. чол) зниження народжуваності при зростанні середньої тривалості життя властиве західній Європі ось вже понад сто років.

Питання.

- Які типи відтворення населення розрізняють?
- Який з цих типів притаманний Європі?

Розповідь учителя.

Економічно активне населення становить 66% загальної кількості працездатних, тому рівень безробіття досить високий і становить 15-17 млн.чол.

в) Загальна характеристика господарства країн західної Європи.

У світовому виробництві на частку країн Західної Європи припадає ¼ промислової продукції і 1/5 – сільськогосподарської.

??? Завдання

За допомогою комплексної карти атласу і тексту підручника визначте галузевий склад і географію основних галузей промисловості і сільського господарства Західної Європи, Центральної Європи, Східної Європи.

Розповідь учителя.

Отже, аналіз статистичного і картографічного матеріалу дозволяє зробити такі висновки:

- галузева структура господарства країн Західної Європи характеризується переважанням частки промисловості і невиробничої сфери;
- у галузевій структурі промисловості регіону провідну роль відіграють обробні галузі, що співвідносяться до видобувних приблизно як 9:1;
- промисловість і сільське господарство регіону орієнтується на виробництва, що зберігають сировину, енергію, витрати праці і використовують новітні науково-технічні досягнення;
- у галузевій структурі сільського господарства лідирує тваринництво;
- у сільському господарстві чітко простежується приміська і зональна спеціалізація: *Північна Європа* – найбільший у світі район інтенсивного м'яса - молочного тваринництва, де також вирощують льон, картоплю, жито, ячмінь, цукровий буряк; *Середня Європа* спеціалізується на вирощуванні зернових (пшениця, кукурудза, ячмінь тощо), овочів і фруктів помірного поясу в поєднанні з м'ясом – молочним тваринництвом; *Південна (Середземноморська) Європа* – район тропічного сільського господарства, де вирощують також зернові;
- господарство країн Західної Європи високо розвинене і характеризується високими показниками сумарного ВВП.

У чому ж причина такого успішного розвитку західноєвропейських країн?

На території регіону відбувалися битви двох світових війн, що руйнували господарство практично повністю, однак високий рівень життя західноєвропейського населення швидко відновлювався. Однією з головних причин є інтенсивний зв'язок регіону – як зовнішні, так і внутрішні.

Західна Європа посилила внутрішню єдність створення Європейського Союзу і до кінця тисячоліття, використавши свій вплив, можливості і ресурси, вийшла на світову арену як єдине ціле – в торгівлі, економіці, політиці, культурно-технічному обміні.

??? Випереджуюче завдання:

Яку роль відіграє Європейський Союз у перетворенні Західної Європи в один із центрів світового господарства?

Щоб відповісти на це запитання розглянемо інтеграційні процеси та значення ЄС у розвитку регіону.

Підписаний у 1991 р. Маастрихтський договір поклав початок існуванню найбільшого у світі горгово-економічного блоку, загальний ВВП якого можна

спів ставити з ВВП США, а науково-технічний і фінансовий потенціал поступається тільки США. Європейський союз концентрує на внутрішньому ринку 40% торгівлі товарами і 30% - послугами. Країни – члени ЄС у 1997 р. схвалили прийом ще п'яти країн – Угорщина, Кіпру, Польщі, Чехії та Словенії, які увійшли до союзу в 1999 р.

Прийом «Юний дослідник» (доповідь студентки).

Значення ЄС у розвитку регіону. (Інформація на моніторі).

??? Подумайте будь-яке: (проблемне питання)

- **Наскільки привабливою для України є участь у Європейському домі?**

Про свій намір приєднатися до країн Євросоюзу проголосила й Україна. З 1995 року Україна входить до ради Європи. А в 2003 році підписано між Україною та ЄС угоду «План дій Україна - ЄС», яка передбачає посилення співробітництва протягом декількох років і проведення консультацій щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом.

г) **Транспорт**

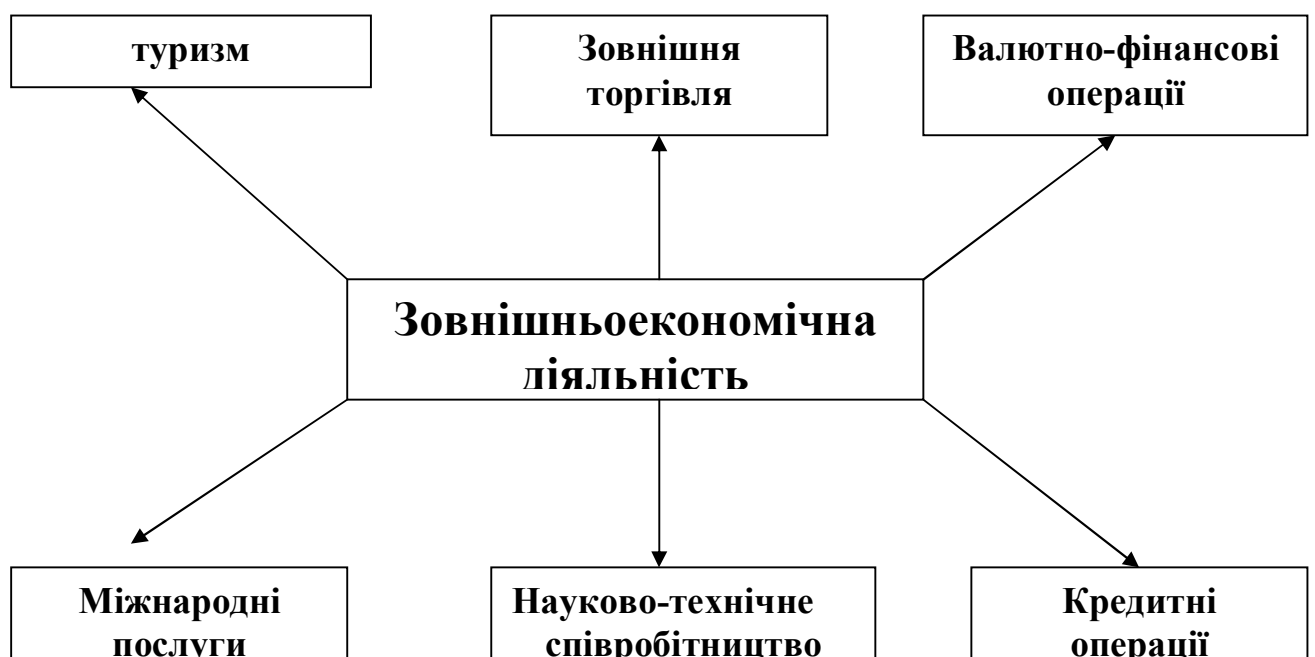
Особливості (розповідь учителя).

!!! – Відрізняється найвищою у світі густотою шляхів сполучення;

- У внутрішніх пасажиро- і вантажоперевезеннях найбільше значення має автомобільний транспорт;
- Близько 9/10 зовнішніх вантажоперевезень країн регіону припадає на морський транспорт;
- 1/10 протяжності залізниць світу; 1/3 – електрифікована. Роль залізничного транспорту знижується, а трубопровідного та повітряного зростає;
- У регіональних вантажоперевезеннях використовується дешевий річковий транспорт.

д) **Зовнішньоекономічні відносини.**

Розповідь вчителя (розгляд схеми).

Першість веде зовнішня торгівля.

Імпорт → переважає сировина, енергоносії та напівфабрикати;

Експорт – машини, промислове обладнання, хімікати.

!!! У структурі зовнішньоекономічної діяльності імпорту переважає над експортом, проте у багатьох країнах цей недолік компенсується експортом капіталу, прибутками, торгівлею патентами і ліцензіями.

У регіоні розташовані потужні фінансові центри світу. В Європі (без урахування пост-соціальних країн) зосереджена більша частина золотих запасів світу.

??? За картами атласу «Зовнішньоекономічні зв'язки світу» назвіть фінансові столиці Європи? (м.Лондон, м.Франкфурт-на-Майні, м.Париж, м.Цюрих).

60% зовнішньоторговельних операцій припадає на взаємну торгівлю країн регіону.

16% - на торгівлю з США та Японією;

20% - на країни, що розвиваються;

4-5% - на пост-соціальні країни.

??? Найбільші економічні партнери України серед країн Європи.
(заповнення схеми)

V. Закріплення нових знань і умінь студентів.

Робота з картами атласу:

- Пригадайте, які спільні риси мають усі високорозвинуті держави Європи та на які підтипи вони поділяються.
- Назвіть європейські країни з перехідною економікою.
- Які ви бачите позитивні та негативні риси географічного положення держав регіону? Як вони впливають на розвиток господарства?
- Які економічні відмінності існують між частинами європейського регіону?

VI. Підсумок заняття (Рефлексія).

- Чи справдилися ваші очікування щодо сьогоднішнього уроку?
- Що ви дізнались нового?

- Чи задоволені ви результатами вашої діяльності?

VII. Домашнє завдання.

- текст підручника – Кобернік С.Г. §22. Складіть 5 речень, використавши, на ваш погляд, найхарактерніші риси Європи.